

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se usvaja ustavna žalba i ukida rješenje Višeg suda u Podgorici, Kv.br. 573/11, od 22. juna 2011. godine i rješenje Apelacionog suda Crne Gore, Kž.br. 497/11, od 5. jula 2011. godine u odnosu na podnosioca ustavne žalbe.

Predmet se vraća Višem sudu u Podgorici na ponovni postupak, koji je dužan da odmah donese odluku, u skladu sa članom 57 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore i članom 5 stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ustavni sud Crne Gore u sastavu: predsjednik dr Milan Marković i sudije - Miodrag Iličković, Miodrag Latković, Desanka Lopičić, Fetija Međedović, Đole Sekulović i Miraš Radović na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 32 tačka 3 i člana 56 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list Crne Gore«, br. 64/08), na sjednici od 10. oktobra 2011. godine, donio je

ODLUKU

I - Usvaja se ustavna žalba i ukida rješenje Višeg suda u Podgorici, Kv.br. 573/11, od 22. juna 2011. godine i rješenje Apelacionog suda Crne Gore, Kž.br. 497/11, od 5. jula 2011. godine u odnosu na podnosioca ustavne žalbe.

Predmet se vraća Višem sudu u Podgorici na ponovni postupak, koji je dužan da odmah donese odluku, u skladu sa članom 57 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore i članom 5 stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

II - Ova odluka objaviće se u »Službenom listu Crne Gore«.

O b r a z l o ž e n j e

1. A.M., iz Podgorice, koga zastupa Ljiljana Vulić, advokat iz Podgorice, podnio je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv rješenja Višeg suda u Podgorici, Kv.br. 573/11, od 22. juna 2011. godine i rješenja Apelacionog suda Crne Gore, Kž.br. 497/11, od 5. jula 2011. godine.

Podnosilac žalbe smatra da su mu osporenim rješenjima povrijeđena prava iz čl. 29 stav 1 i 2, 30 stav 1 i 4, 32 i 35 Ustava Crne Gore, člana 5 stav 1 i 3 i čl. 6 stav 2 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

U ustavnoj žalbi, pored ostalog, navodi: da se nalazi u pritvoru od 11. februara 2011. godine zbog osnovane sumnje da je izvršio četiri krivična djela primanje mita iz čl. 423 st. 1 KZ-a i produženo krivično djelo primanje mita iz čl. 423 stav 1 u vezi čl. 49 KZ-a; da u optužnici nije

stavljene predlog da se pusti na slobodu i da mu je vijeće Višeg suda u Podgorici, po službenoj dužnosti, rješenjem Kv.br.573/11, od 22. juna 2011. godine, pritvor produžilo po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 1 ZKP-a; da je rješenje postalo pravosnažno 5. jula 2011. godine, jer je tog dana Apelacioni sud Crne Gore rješenjem Kž.br.497/11, odbio žalbu kao neosnovanu; da posjeduje nevažeću putnu ispravu (pasoš Savezne Republike Jugoslavije) koji je prestao da važi 31. decembra 2009. godine; da je u Crnoj Gori nastanjen posljednje 33 godine gdje je zaposlen i da je zasnovao bračnu zajednicu sa crnogorskom državljanom; da mu se porodica, prijatelji i sva imovina i razvijene društvene i socijalne veze nalaze u Crnoj Gori; da je rođen na Kosovu u mjestu Orahovac i da je Crna Gora priznala državu Kosovo sa kojom ima izuzetno razvijene veze, te da bi, ukoliko bi otišao u mjesto rođenja bio izručen Crnoj Gori jer pomenute države imaju uređene odnose; da, u obrazloženjima osporenih rješenja, nije sadržan nikakav navod da su nadležni sudovi razmatrali osnovanost produženja pritvora sa aspekta člana 174 ZKP-a, na šta su bili obavezni i prema odredbi člana 30 stav 1 Ustava Crne Gore; da se njegovo prisustvo za nesmetano vođenje krivičnog postupka može obezbijediti primjenom blažih mjera. Predlaže da se ukinu pobijana rješenja i predmet vrati Apelacionom sudu na ponovni postupak.

2. Ustavni sud je, saglasno odredbama člana 26 stav 1 i člana 27 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu zatražio od Apelacionog suda Crne Gore odgovor na navode sadržane u ustavnoj žalbi.

U odgovoru Apelacionog suda Crne Gore, pored ostalog, se navodi: da je rješenjem Kž.br.497/11, od 5. jula 2011. godine, žalba branioca okrivljenog A.M.(podnosioca ustavne žalbe) protiv rješenja Višeg suda u Podgorici Kv.br.573/11, od 22. juna 2011. godine, odbijena kao neosnovana; da je postupanje prvostepenog suda u potpunosti bilo u skladu sa zakonom i da su postojale okolnosti koje opravdavaju produženje pritvora, po pritvorskom osnovu iz čl. 175 st. 1 tač. 1 Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list CG, br. 57/09); da je za određivanje ili produženje pritvora po navedenom pritvorskom osnovu iz čl.175 st. 1 tač. 1 ZKP-a potrebno da se to lice krije ili ako se ne može utvrditi njegov identitet ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od njegovog bjekstva; da se pod tim okolnostima podrazumijeva i okolnost da je okrivljeno lice strani državljanin, kao što je u konkretnom slučaju okrivljeni A.M., koji je državljanin Republike Srbije, pa se produženje pritvora po navedenom pritvorskom osnovu pokazuje opravdanim; da mu osporenim pravosnažnim pojedinačnim aktom nije povrijeđeno nijedno Ustavom Crne Gore zajamčeno ljudsko pravo i sloboda, pa ni Ustavom zajamčena prava koja se navode u ustavnoj žalbi. Predlaže se, da se ustavna žalba odbije kao neosnovana na osnovu člana 58 Zakona o Ustavnom sudu.

3. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljeni su neophodni spisi od Višeg suda u Podgorici.

4. U postupku pokrenutom ustavnom žalbom, na osnovu odredbe člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava i odredaba čl. 48 i 55 Zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj žalbi, utvrđuje da li je u postupku odlučivanja o pravima i

obavezama podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo, pri čemu se, po pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja zavisi ocjena o povredi ustavnog prava.

5. U sprovedenom postupku, uvidom u osporena rješenja i drugu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

Rješenjem Višeg suda u Podgorici, Kv.br.573/11, od 22. juna 2011. godine, produžen je pritvor okrivljenom A. M. (podnosiocu ustavne žalbe) zbog četiri krivična djela primanje mita iz čl. 423 st. 1. Krivičnog zakonika i produženog krivičnog djela primanje mita iz člana 423 st. 1. u vezi člana 49 Krivičnog zakonika, koji pritvor mu je posljednji put produžen rješenjem krivičnog vijeća ovog suda Kv.br.236/11, od 10. marta 2011. godine; da mu je pritvor produžen po pritvorskom osnovu iz čl. 175 st. 1 tač.1 ZKP-a i da ima trajati do dalje odluke suda.

U obrazloženju rješenja, pored ostalog, se navodi: da je optužnicom Vrhovnog državnog tužilaštva - odjeljenja za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina Kts.br.3/11, od 9. marta 2011. godine podnosiocu ustavne žalbe stavljeno na teret da je izvršio četiri krivična djela primanje mita iz čl. 423 st. 1 KZ-a i produženo krivično djelo primanje mita iz čl. 423 st.1 u vezi čl. 49 KZ-a; da se, po rješenju sudije za istragu suda Kri.S.br.7/11, od 12. februara 2011. godine, podnosilac ustavne žalbe nalazi u pritvoru koji pritvor mu je kasnije produžen rješenjem krivičnog vijeća ovog suda Kv.br.236/11, od 10. marta 2011. godine; da je krivično vijeće, po službenoj dužnosti, u smislu člana 179 st. 2 ZKP-a utvrdilo da mu pritvor treba produžiti po pritvorskom osnovu iz čl. 175 st. 1 tačka 1 Zakonika o krivičnom postupku; da su, imajući u vidu težinu krivičnih djela izraženu kroz visinu zakonom zapriječene kazne za isto (od 2 do 12 godina), te činjenicu da okrivljeni nema opravdanog interesa da ostane u mjestu prebivališta obzirom da je rođen u Orahovcu - Kosovo, odnosno da je strani državljanin - državljanin Republike Srbije, po ocjeni ovog vijeća dovoljni razlozi koji ukazuju na opasnost od bjekstva za slučaj da se nađe na slobodi i što sve opravdava produženje pritvora po osnovu, iz člana 175 stav 1 tačka 1 Zakonika o krivičnom postupku.

Rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Kž. br. 497/11, od 5. jula 2011. godine, žalba branioca okrivljenog A. M.(podnosioca ustavne žalbe) odbijena je kao neosnovana.

U obrazloženju rješenja, pored ostalog, se navodi: da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje i pravilno zaključio da i dalje stoji pritvorski osnov iz člana 175 st. 1 tač. 1 ZKP-a i da mu zbog toga pritvor treba produžiti; da postoje konkretni razlozi na opravdanost sumnje od bjekstva optuženog A.M. za slučaj da bude pušten na slobodu; da je optuženi A. M. državljanin Srbije, rođen na Kosovu u mjestu Orahovac gdje ima razvijene socijalne i društvene veze; da stoji činjenica da je duže vrijeme nastanjen u Podgorici, odnosno u selu Goričani bb - Zeta, ali da imajući u vidu društvene i socijalne veze postoji osnovana bojazan da bi izlaskom na slobodu napustio mjesto prebivališta i otišao u mjesto rođenja; da na

ovu osnovanu sumnju ukazuje i životna situacija u kojoj se našao, te izvjesnost da u narednom dijelu postupka bude osuđen za teška krivična djela koja mu se stavljaju na teret, te da zbog toga ostane bez stalnog zaposlenja što sve ukazuje da bi se, dolaskom u mjesto rođenja, dao u bjekstvo koristeći navedene razvijene socijalne i društvene veze njega i njegove porodice, što sve predstavlja osobitne okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva.

6. Za odlučivanje u konkretnom predmetu pravno relevantne su odredbe sljedećih propisa:

Ustava Crne Gore:

"Svako ima pravo na ličnu slobodu. Lišavanje slobode dopušteno je samo iz razloga i u postupku koji je predviđen zakonom (član 29 stav 1 i 2)".

"Lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo može, na osnovu odluke nadležnog suda, biti pritvoreno i zadržano u pritvoru samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka. Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće moguće vrijeme (član 30 stav 1 i 4)".

"Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom (član 32)".

"Svako se smatra nevinim dok se njegova krivica ne utvrdi pravosnažnom odlukom suda. Okrivljeni nije obavezan da dokazuje svoju nevinost. Sumnju u pogledu krivice sud je obavezan da tumači u korist okrivljenog (član 35)".

Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

"Svako ima pravo na slobodu i bezbjednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom: (...) Svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama iz stava 1.c ovog člana biće bez odlaganja izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i imaće pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se usloviti jemstvima da će se lice pojaviti na suđenju (član 5 stav 1. i 3)".

Svako ko je optužen za krivično djelo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona (član 6 stav 2)".

Zakonika o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 57/09 i 49/10):

"(1) Mjere koje se mogu preduzeti prema okrivljenom za obezbjeđenje njegovog prisustva i za nesmetano vođenje krivičnog postupka su: poziv, dovodenje, mjere nadzora, jemstvo i pritvor.

(2) Nadležni sud će se pridržavati uslova određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera, ako se ista svrha može postići blažom mjerom.

(3) Mjere iz stava 1 ovog člana ukinuće se po službenoj dužnosti kad prestanu razlozi zbog kojih su preduzete ili po žalbi, odnosno zamijeniće se drugom blažom mjerom kad za to nastupe uslovi (član 163 stav 1,2 i 3)."

" (2) Dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju sa posebnom hitnošću ako se okrivljeni nalazi u pritvoru (član 174 stav 2)."

(1) Kad postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, pritvor protiv tog lica može se odrediti, ako:

1) se krije ili ako se ne može utvrditi njegov identitet ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva (član 175, stav 1 tačka 1).

7. Povredu navedenih ustavnih prava podnosilac žalbe, u suštini, obrazlaže navodima iz žalbe i da u osporenim rješenjima nijesu navedeni ni obrazloženi relevantni razlozi koji bi bili dovoljni za ocjenu da mu nijesu povrijeđena prava zajamčena u članu 29, u vezi sa članom 30 stav 1 i 4 Ustava Crne Gore.

8. Ustav Crne Gore i Zakonik o krivičnom postupku predviđaju da se lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo, na osnovu odluke nadležnog suda, može pritvoriti i zadržati u pritvoru, kada je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka. U tom smislu, Zakonik o krivičnom postupku u skladu sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje da se pritvor može odrediti kada pored osnovane sumnje da je izvršeno krivično djelo postoji i opasnost od bjekstva lica kome se krivično djelo stavlja na teret. Odlučujući o produženju pritvora, u konkretnom slučaju, redovni sudovi su svoju odluku prvenstveno, bazirali na činjenicama da postoji osnovana sumnja o izvršenju četiri krivična djela primanje mita iz člana 423 stav 1 Krivičnog zakonika i produženo krivično djelo primanje mita iz člana 423 stav 1 u vezi člana 49 Krivičnog zakonika i da okrivljeni nema državljanstvo Crne Gore.

Evropski sud za ljudska prava je u tom smislu, u presudi *W. v. protiv Švajcarske, od 26. novembra 1992. godine*, izrazio pravno stanovište prema kojem opravdanost produženja pritvora zavisi od okolnosti konkretnog slučaja koje okolnosti moraju da budu takve da upućuju na postojanje opšteg (javnog) interesa koji je tako važan i značajan da, uprkos pretpostavci nevinosti, preteže nad principom poštovanja slobode pojedinca. Iz toga proizilazi i zahtjev da je, u rješenju u kojem se određuje produženje pritvora kao zakonska mjera kojom se oduzima osnovno ljudsko pravo na ličnu slobodu u periodu prije donošenja pravosnažne sudske presude o krivici pritvorenika, nadležni sud dužan navesti i potpuno obrazložiti relevantne i dovoljne razloge na osnovu kojih se dalje produženje pritvora može ocijeniti opravdanim i nužnim. Sud je dužan pažljivo ispitati opravdanost produženja pritvora s obzirom na okolnosti svakog konkretnog slučaja, odnosno u svakom konkretnom slučaju utvrditi i navesti dalje postojanje zakonske osnove za pritvor, te detaljno obrazložiti razloge zbog kojih smatra da legalni i legitimni ciljevi pritvora i dalje postoje.

Ustavni sud podsjeća i na pravni stav Evropskog suda u primjeni člana 5 stav 3 Evropske konvencije. Prema stavu Evropskog suda, osnovanost sumnje, ma o kako se teškom krivičnom djelu radi, nakon proteka vremena sama za sebe nije dovoljan pravni osnov za produženje pritvora. U presudi *Kemmache v. France* od 21. oktobra 1991. godine sadržano je sljedeće pravno mišljenje: u slučaju kad je pritvor utemeljen na osnovanoj sumnji da je pritvorena osoba počinila krivično djelo, dalje postojanje te sumnje, nakon proteka određenog vremena, nije više dovoljno. U tom slučaju, treba utvrditi poziva li se sudska vlast na neke druge razloge koji opravdavaju dalje lišavanje slobode. U slučaju procjene da su ti razlozi relevantni i dovoljni, potrebno je dalje ispitati i činjenicu jesu li nadležni sudovi postupali s

naročito pažnjom u vođenju postupka. Navedeni pravni stav Evropskog suda ponovljen je i u presudi *Nikolova v. Bulgaria*, od 5. marta 1999. godine, kao i u mnogim drugim presudama.

Ustavni sud, prije svega, ukazuje da odredba člana 5 stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zahtijeva da lice bude lišeno slobode u skladu sa članom 5 stav 1 tačka c) Evropske konvencije, tj. da je lišavanje "zakonito" u smislu navedenog člana, a obuhvata podjednako i procesnu i materijalnu zaštitu takvih lica. Evropski sud je zaključio da poštovanje člana 5 stav 3 Evropske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi sa pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterijume predviđene zakonom. Pri tome je postojanje osnovane sumnje da je lice lišeno slobode počinilo krivično djelo koje mu se stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora, ali to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti da li za pritvor postoje relevantni i dovoljni razlozi (Evropski sud, *Trzaska protiv Poljske*, presuda od 11. jula 2000. godine).

Ustavni sud, takođe, ukazuje na praksu Evropskog suda, koji je zaključio da je pri odlučivanju o opravdanosti određivanja pritvora osumnjičenom ili optuženom težina krivičnog djela za koje se tereti, svakako, relevantan element za odlučivanje, zbog čega Evropski sud prihvata da ozbiljnost optužbi i težina zapriječene kazne predstavljaju inicijalni rizik koji nadležni organi mogu opravdano da uzmu u obzir. Međutim, Evropski sud je, istovremeno, naglasio da ozbiljnost i težina optužbi ne mogu biti argument koji, sam po sebi, može da opravda produženje pritvora (Evropski sud, *Ilijkov protiv Bugarske*, presuda od 26. jula 2001. godine).

9. Odlučujući o pritvoru, u konkretnom slučaju, redovni sudovi su svoju odluku prvenstveno, bazirali na činjenicama da postoji osnovana sumnja o izvršenju četiri krivična djela primanje mita iz čl. 423 st. 1 KZ-a i produženo krivično djelo primanje mita iz čl. 423 st. 1 u vezi čl. 49 KZ-a i ocijenili da je ispunjen drugi uslov za primjenu odredbe člana 175 stav 1 tačka 1 ZKP-a. Navedenom odredbom člana 175 stav 1 tačka 1 propisan je određeni pravni standard koji zahtijeva pravilnu procjenu okolnosti koje mogu upućivati na opasnost od bjekstva. Obaveza je sudova, dakle, da prilikom određivanja, odnosno produženja pritvora na osnovu navedenog zakonskog osnova, detaljno obrazlože postojanje tih okolnosti, pri čemu su u obavezi da te okolnosti procjenjuju kroz primjenu načela srazmjernosti propisanog odredbom člana 163 Zakonika o krivičnom postupku. Ovo naročito zbog toga što se opasnost od bjekstva se sa protekom vremena smanjuje (presuda Evropskog suda za ljudska prava *Yagci i Sargin protiv Turske*, od 8. juna 1995. godine, serija A, broj 3/9-A. Protekom vremena razlozi za držanje nekog u pritvoru slabe jer se pritvor uračunava u kaznu (*Neumeister protiv Austrije*, serija A, 17, od 7. maja 1974. stav 10). Imajući to u vidu nameće se potreba da sudovi, prilikom svakog produženja pritvora daju jasne razloge da postoje okolnosti koje nesumnjivo ukazuju na opasnost od bjekstva i da se takav rizik ne može otkloniti primjenom neke blaže mjere.

S tim u vezi Evropski sud ukazuje da su vlasti obavezne, po članu 5, stav 3, kod odlučivanja da li neku osobu treba pustiti ili zadržati u pritvoru, razmotriti i alternativne mjere kojima se može osigurati pojavljivanje te osobe na suđenju. Ovaj član, doista, propisuje ne

samo pravo na "suđenje u razumnom roku ili puštanje na slobodu do suđenja" nego takođe i da puštanje na slobodu može biti uslovljeno garancijama o pojavljivanju na suđenje (presuda Jablonski protiv Poljske, 21. decembar 2000, predstavka 33492/96).

Institut pritvora, po svojoj pravnoj prirodi, predstavlja mjeru obezbjeđenja prisustva okrivljenog lica pred nadležnim sudskim organom radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka, u slučaju kada postoji osnovana sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo. Pritvor je mjera procesne prisile oduzimanja lične slobode osumnjičenog lica, odnosno okrivljenog, koju pod propisanim zakonskim uslovima određuje nadležni sud prije ili u toku krivičnog postupka. To je izuzetna mjera koja se primjenjuje samo ako se ista svrha ne može ostvariti nekom drugom, blažom mjerom. Po pravilu, pritvor je mjera koju nadležni sud određuje ocjenjujući postojanje zakonom propisanih razloga u situacijama kada ne postoji druga blaža mjera kojom bi se postigla određena zakonom propisana svrha. Osnovni cilj određivanja pritvora jeste da se, u krivičnom postupku, obezbijedi prisustvo lica za koje se osnovano sumnja da je izvršilo krivično djelo. Međutim, Zakonikom se propisuju i neke druge svrhe radi kojih se mjera pritvora može izreći, a u cilju nesmetanog vođenja krivičnog postupka. Dakle, radi se o procesnoj mjeri koja se sastoji u privremenom pritvaranju lica radi postizanja svrhe koja je utvrđena zakonom.

Dakle, sud može da odredi pritvor isključivo ako postoji osnovana sumnja da je neko lice izvršilo krivično djelo i ako je ta mjera neophodna radi vođenja krivičnog postupka, čime se iscrpljuje neposredno dejstvo odredbe člana 30 Ustava po pitanju pritvora kao krivično-procesnog instituta. U daljem toku krivičnog postupka više se ne odlučuje o određivanju pritvora prema već pritvorenom licu, već se jedino odlučuje o produženju ili ukidanju pritvora, do koga dolazi kada se za to steknu propisani uslovi.

Ustavni sud smatra da su, nadležni sudovi dužni da pažljivo ispitaju opravdanost produženja pritvora s obzirom na okolnosti svakog konkretnog slučaja, odnosno da u svakom konkretnom slučaju utvrde i navedu dalje postojanje zakonskog osnova za pritvor, te potpuno obrazlože razloge zbog kojih smatra da legalni i legitimni ciljevi pritvora i dalje postoje. Prilikom svake kontrole pritvora sud utvrđuje da li su ispunjeni zakonski uslovi i razlozi za dalje zadržavanje okrivljenog u pritvoru i da li se ista svrha (nesmetano vođenje krivičnog postupka) može ostvariti drugom mjerom. Ukoliko sud ocijeni da okrivljenog treba zadržati u pritvoru, u rješenju mora navesti detaljne i individualizovane razloge za takvu odluku.

U pogledu primjene ustavnog načela srazmjernosti (član 30 st.1 i 4 Ustava), Ustavni sud zapaža da je, u donošenju osporenih rješenja zanemareno to načelo jer se ne prikazuje je li, u konkretnom slučaju, primjena mjere pritvora jedino prikladna za obezbjeđenje prisustva podnosioca ustavne žalbe u krivičnom postupku, odnosno je li ona nužna, te je li ona primjereno sredstvo za postizanje tog cilja. Propust da se bez valjanog objašnjenja, prema načelu srazmjernosti ocijeni prikladnost, nužnost i primjerenost pritvaranja, predstavlja povredu ustavnog prava na ličnu slobodu.

Kod odlučivanja o produženju pritvora, treba sagledati da li određeni razlozi zbog kojih se takva mjera prethodno činila adekvatnom, ili zbog kojih se alternativna mjera činila neodgovarajućom, mogu tokom vremena prestati da važe jer pri svakom daljem produženju pritvora moraju biti razmotrene sve okolnosti konkretnog slučaja da bi se potvrdilo dalje postojanje zakonske osnove za pritvor, a rješenje o produženju pritvora mora biti obrazloženo i zasnovano na racionalnim razlozima koji to produženje opravdavaju. Pri tome su, u konkretnom slučaju, prema ocjeni Ustavnog suda nadležni sudovi bili dužni primjenom načela srazmjernosti, ocijeniti je li pritvor jedina mjera koja obezbjeđuje prisustvo podnosioca ustavne žalbe u krivičnom postupku ili se njegovo prisustvo može obezbijediti i blažom mjerom, te taj zaključak valjano obrazložiti, odnosno dati razloge zbog čega smatraju da se blažom mjerom od pritvora ne može obezbijediti da optuženi bude dostupan u krivičnom postupku.

Ocjena Ustavnog suda jeste da su sudovi kod ovakvog stanja stvari, u osporenim rješenjima, propustili da ocijene osnovanost, nužnost i primjerenost daljeg zadržavanja podnosioca ustavne žalbe u pritvoru, a prema načelu srazmjernosti.

10. Podnosilac ustavne žalbe smatra da mu je osporenim rješenjima povrijeđeno pravo na pravično i javno suđenje iz člana 32 Ustava. Dalje, ukazuje da se svi postupci, naročito krivični postupak moraju provesti u skladu sa ustavnim načelom vladavine prava kao najviše vrijednosti Ustavnog poretka Crne Gore. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da se, na pitanje da li podnosilac žalbe ima ili da li će imati pravično i javno suđenje pred zakonom ustanovljenim sudom, po pravilu, ne može dati odgovor dok je postupak u toku. U skladu sa praksom Ustavnog i Evropskog suda za ljudska prava, pitanje da li je poštovan princip pravičnog suđenja treba sagledati na osnovu postupka u cjelini. S obzirom na višestepenost krivičnog postupka, eventualni procesni propusti i nedostaci koji se pojave u jednoj fazi postupka mogu biti ispravljeni u nekoj od narednih faza istog tog postupka. Stoga, nije moguće, u principu, utvrditi da li je krivični postupak bio pravičan dok se postupak pravosnažno ne okonča (Evropski sud za ljudska prava, *Barbera, Meeseque i Jabardo protiv Španije*, presuda od 6. decembra 1988. godine, serija A broj 146, stav 68).

Međutim, Ustavni sud podsjeća da je prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, pretpostavka nevinosti, kao jedan od aspekata prava na pravično suđenje (član 6 stav 2 Evropske konvencije) prekršena ako sudska odluka koja se odnosi na podnosioca žalbe odražava stav da je on kriv, a da prije toga njegova krivica nije dokazana u skladu sa zakonom, a naročito ako nije imao priliku da iskoristi svoje pravo na odbranu. Pretpostavka nevinosti u slučaju krivične optužbe primjenjuje se na cijeli postupak, a ne samo na razmatranje merituma optužbe (presuda u predmetu *Minelli protiv Švajcarske*, od 25. marta 1983, Serija A Br. 62, stav 30, presuda *Sekanina protiv Austrije*, od 25. avgusta 1993, Serija A Br.266-A i presuda *Allenet de Ribemont protiv Francuske*, od 10. februara 1995, Serija A br.308). Evropski sud u predmetu *Matijašević protiv Srbije (predstavka br.23037/04)* navodi da je više puta zabilježeno u sudskoj praksi, da član 6 stav 2 Evropske konvencije reguliše krivični postupak u cjelini "bez obzira na ishod optužbe"; da treba napraviti suštinsku razliku između izjave da je neko samo

osumnjičen da je izvršio krivično djelo i jasne sudske objave, u odsustvu pravosnažne presude da je pojedinac izvršio krivično djelo u pitanju.

Ustavni sud zapaža da se u obrazloženju osporenog rješenja Apelacionog suda Crne Gore, pored ostalog, navodi:

(...) "Na ovu osnovanu sumnju ukazuje i životna situacija u kojoj se našao optuženi te izvjesnost da u narednom dijelu postupka bude osuđen za teška krivična djela koja mu se stavljaju na teret te da zbog toga ostane bez stalnog zaposlenja što sve ukazuje da bi dolaskom u mjesto rođenja dao se u bjekstvo koristeći pri tome navedene razvijene socijalne i društvene veze njega i njegove porodice, a što sve predstavlja osobite okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva".

Ustavni sud smatra da je Apelacioni sud Crne Gore, u pobijanom rješenju, unaprijed iznio stav da je izvjesno da podnositelj ustavne žalbe, u narednom dijelu postupka, bude osuđen za teška krivična djela koja mu se stavljaju na teret prije nego što je to dokazano po zakonu i utvrđeno pravosnažnom sudskom presudom.

Ocjena je Ustavnog suda da je, Apelacioni sud Crne Gore u postupku odlučivanja o produženju pritvora podnosioca ustavne žalbe iznošenjem navoda *"izvjesnost da u narednom dijelu postupka bude osuđen za teška krivična djela koja mu se stavljaju na teret"*, povrijedio pretpostavku nevinosti zajamčenu članom 35 Ustava i članom 6 stav 2 Evropske konvencije jer termin izvjesnost predstavlja bližu sigurnost, a ne vjerovatnoću.

Ustavni sud je već jednom odlučivao o ustavnoj žalbi Andrije Mikulića, iz Podgorice u odnosu na prvo rješenje o produženju pritvora Višeg suda u Podgorici i rješenje Apelacionog suda Crne Gore, kada je odbio ustavnu žalbu. Radilo se tada o inicijalnom pritvoru, s obzirom na činjenicu da je A. M. bio u pritvoru tek mjesec dana, kada ozbiljnost i težina optužbe predstavlja inicijalni rizik i relevantan element, koji se mora uzeti u obzir prilikom određivanja pritvora. Kako kod daljeg produženja pritvora težina optužbi ne može biti dovoljan argument, već sud odluku mora bazirati na drugim razlozima koji opravdavaju dalje lišenje slobode, a imajući u vidu i imperativnu odredbu Ustava da trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće moguće vrijeme, kao i činjenice da je prekršena pretpostavka nevinosti i da su sudovi zanemarili načelo srazmjernosti kod produženja pritvora, čija procjena zavisi od postojanja konkretnih razloga da postoji opasnost od bjekstva, Ustavni sud ocjenjuje da su pobijanim rješenjima povrijeđena prava iz člana 29 st. 1 i 2, člana 30 st.1 i 4, člana 35 Ustava Crne Gore i člana 5 st.1 i 3 i člana 6 stav 2 Evropske konvencije, zbog čega se ukidaju.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

Odluka o objavljivanju ove odluke zasnovana je na odredbi člana 151 stav 2 Ustava Crne Gore i odredbi člana 34 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Už-III br. 464/11
10. oktobra 2011. godine
P o d g o r i c a

USTAVNI SUD CRNE GORE
PREDSJEDNIK,
dr Milan Marković,s.r.